

Peníze

viz Měna.

Pense duchovních.

I. Kanonický titul. — II. Odpočivné a zaopatřovací platy duchovních a pozůstalých po nich: A. Církve a nábož. společnosti kongruální: a) Právní stav do vydání zák. č. 122/1926 Sb. se zřetelem k vlád. nař. č. 99/1930 Sb.; b) právní stav vytvořený zák. č. 122/1926 Sb. B. Církve a nábož. společnosti nekongruální. — III. Korigendi.

I. Kanonickým titulem (srov. can. 974, č. 7 a 979 násl. Codicis iuris canonici) rozuměti je zajištění výživy ordinandů již před vyšším svěcením. Pro světské (neřeholní) kleriky se uznává titul beneficii a v jeho nedostatku titul patrimonii (vlastního jmění), pensionis (důchodu z cizího jmění), servitiu dioecesis (služby v diecézi) a missionis. První tři tituly musejí býti zajištěny pro celý život ordinovaného a dostatečné pro jeho přiměřenou výživu. Pro řeholní ordinandy je dostatečný titulus paupertatis, resp. mensae communis, t. j. zajištění výživy v řádu nebo kongregaci (se stálými sliby).

Institut tento, známý též našemu zákonodárství, ztratil u nás od vydání provisorního kongruového zák. č. 47/1885 ř. z. podstatně na významu. Pro obor našeho práva je nejdůležitější t. zv. stolní titul (t. mensae) z náboženského fondu, na který je svěřeno téměř všechno světské duchovenstvo v Čechách a v zemi Moravsko-slezské. Vlastní podklad k utvoření této instituce dal císař Josef II., když jmění fondů pro vysloužilé duchovní, tehdy trvajících, přikázal náboženskému fondu. Stolní titul v nynějším svém uspořádání je založen na dvor. dekretu ze 7. I. 1792. Vlastním účelem tohoto stolního titulu je podle cit. dvorního dekretu umožniti mladíkům, kteří mají sklon ke světskému stavu duchovnímu, přístup k tomuto stavu, zabezpečiti je pro případ, že by dříve nebo později se stali k duchovní službě nezpůsobilými a umožniti biskupům, aby mohli přijímati do diecézních seminářů více kleriků, ježto pro budoucnost mohli částek, jež z příjmů seminářních odváděli dříve deficientům, vysvěceným na titul semináře, použiti k vydržování většího počtu kleriků.

Podmínky udělení stolního titulu. Udělení stolního titulu z náboženského fondu vázáno je uvedeným dvorním dekretem na tyto podmínky:

1. kandidáti stavu duchovního mají nárok na stolní titul a s tím spojené zaopatření ve stavu deficiencie teprve, když kněžského svěcení skutečně dosáhli;

2. stolní titul mohou obdržeti pouze v případě, odbyli-li s náležitým prospěchem předepsané theologické studium a prokázali tím plnou způsobilost ke správě duší;

3. biskupové nemají k vyšším svěcením připustiti nikoho, kdo trpí trvalou churavostí nebo je stížen tělesnou vadou, jež mu brání vykonávati duchovní úkony;

4. biskup oznámí kandidáty, dříve než jim udělí svěcení, ve formě tabelární s udáním jejich jména, otěiny, stáří, místa, kde vykonali filosofická a theologická studia, učiní oznámení o jejich prospěchu ve studiích, o jejich mravech a zdravotním stavu, přiloží v originále vysvědčení učitelů a přednosta fakulty (děkana) a zažádá, aby jim byl propůjčen stolní titul;

5. žádá se, aby kandidáti po vysvěcení na kněze věnovali se ihned duchovní službě nebo podle potřeby veřejnému úřadu při školních a vyučovacích ústavech a aby při jejich správě byli shledáni ve svých mravech bezvadnými; proto mají biskupové, jakmile učiní návrh na zaopatření kněze k zastávání jeho úřadu dále nezpůsobilého, učiniti oznámení o působnosti jeho ode dne jeho ordinace až do doby nastalé jeho nezpůsobilosti;

6. kněží, kteří posud měli stolní titul od soukromníků, když před tím, než dostali kurátní obročí, stali se k výkonu duchovní služby nezpůsobilými, mají dostati zaopatření od těch, kteří takový stolní titul založili. (Přes toto ustanovení, opakované pak i ve dvor. dekrettech později vydaných, dovoluje dvor. dekret z 13. II. 1823, č. 4023, biskupům, aby zažádali pro deficienty, kteří požívají soukromého titulu, jehož výše však nepostačuje ke slušnému jich zaopatření, o doplnění jejich soukromého titulu z nábož. fondu do částky roční 200 zl. k. m., za předpokladu vysloveného v nař. dvor. kanceláře z 20. X. 1825, č. 31980, t. j. že takoví deficienti vůbec kdy působili v duchovní službě nebo v nějakém veřejném úřadě.)

V doplnění dvor. dekretu ze 7. I. 1792 předpisuje § 15 zák. č. 50/1874 ř. z., že z nábož. fondu může býti stolní titul zajištěn jen takovým klerikům, kteří jsou způsobilí k dosažení církevních úřadů (§ 2), t. j. kteří jsou zdejšími státními občany, mohou se vykázati v mravním a státo-občanském ohledu bezvadným chováním a

mají onu zvláštní způsobilost, jež státními zákony je předepsána pro určité církevní úřady a obročí. Tento předepsaný požadavek zvláštní způsobilosti nelze však pro obor § 15 cit. zákona vykládati v celém rozsahu ustanovení § 2 téhož zákona. V souvislosti s ustanovením bodu 1. a 4. dvor. dekretu ze 7. I. 1792 dlužno zastávat, že k prokázání nároku na přiznání stolního titulu z nábož. fondu není třeba předchozího dosažení zvláštní způsobilosti pro církevní úřady a obročí (jako je na př. farní zkouška konkursní, zkouška katechetická a pod.), nýbrž že postačí tu splnění podmínek, které ve příčině bohosloveckého vzdělání vyžadují na kandidátech stavu duchovního min. nař. č. 319/1850 ř. z., č. 216/1851 ř. z. a č. 50/1858 ř. z. a dosažení kněžského svěcení. V tomto ohledu nemění na věci nic ani zák. č. 122/1926 Sb., jež pro nabytí nároku na kongruu v plné výši požaduje v § 1/4, lit. a průkaz o tom, že duchovní vykonal s úspěchem maturitní zkoušku na tuzemském gymnasiu státním nebo s právem veřejnosti. Požadavek tento platí pouze pro obor cit. zákona, kdežto pro nabytí nároku na stolní titul z nábož. fondu postačí i dále (ovšem při splnění ostatních požadovaných podmínek) průkaz (vysvědčení) o absolvování nižšího a vyššího gymnasia s dostatečným prospěchem. Vysvědčení o maturitní zkoušce na gymnasiu předepsáno je jen pro ony kandidáty stavu duchovního, kteří konají bohoslovecká studia na theologických fakultách (min. nař. č. 216/1851 ř. z.), avšak ani tu není předpokladem pro nabytí nároku na stolní titul z nábož. fondu.

Praxe ovšem si vynutila některé odchylky od výše uvedených norem. Stolní titul z nábož. fondu zajišťuje se nyní pravidlem klerikům definitivně již před dosažením kněžského svěcení (v 5. ročníku bohosloví) a také netrvalo se vždy přísně na tom, aby kandidáti stavu duchovního prokázali, že absolvovali nižší a vyšší gymnasium s dostatečným prospěchem, nýbrž v častých případech bylo duchovním promíjeno předložení průkazu o vykonání úplných předepsaných gymnasijských studií.

Duchovní, který byl vysvěcen na stolní titul z nábož. fondu, má v případě nezpůsobilosti k výkonu duchovní služby nárok na zaopatření ve výši stolního titulu. Nárok na toto zaopatření jest odvislý od prokázání předepsaných náležitostí a nikoli pouze jen od volného uvážení úřadu (srov. Budw. 209). Nějakých dalších zvláštních podmínek

pro dosažení nároku na zaopatření ve výši stolního titulu, zejména dosažení určitého počtu služebních let třeba není, poněvadž deficientní plat je založen na stolním titulu, jež podle svého určení má za úkol zajistiti duchovenstvu přiměřené zaopatření z ohledu právě na duchovní stav (dvor. dekret z 25. X. 1838, č. 23241). Duchovenstvo řádové nemá nároku na stolní titul z nábož. fondu, poněvadž je svěceno na titul paupertatis (srov. Budw. 3341). Vojenští duchovní, byli-li vysvěceni na stolní titul z nábož. fondu, mají podle rozhodnutí býv. vladaře z 18. II. 1865 vedle vojenských pensijních požitků nárok též i na zaopatření z nábož. fondu (na stolní titul).

Výše stolního titulu. Výše normálního stolního titulu z nábož. fondu činila podle různých dvor. dekretů (na př. z 2. IV. 1802, č. 151 Sb. pr. z., sv. 17., str. 56) 200 zl. k. m. (t. j. 420 Kč). Podle rozhodnutí býv. vladaře z 12. XII. 1911 (výnos min. kultu a vyučování z 28. I. 1912, č. 54222 ex 1911) činí výše stolního titulu od 1. I. 1912 ročně 450 Kč. Při okolnostech zvláštního zřetele hodných může býti stolní titul zvýšen podle analogie § 4 zák. č. 56/1907 ř. z. na ročně 2000 Kč. Podle § 7/7 zák. č. 287/1924 Sb. přísluší vedle toho duchovním, požívajícím stolního titulu z nábož. fondu, nárok též na odvolatelný jednotný drahotní přírůstek ročně 4008 Kč a na odvolatelný vyrovnávací přírůstek (§ 11 cit. zákona) podle obdoby pensijních požitků po rozumu téhož zákona. Zák. č. 122/1926 Sb. na výši stolního titulu nic nezměnil.

Povolení stolního titulu v normální výši 450 Kč přísluší do kompetence zemských úřadů, stolní tituly nad tuto částku povoluje ministerstvo školství.

Ačkoli téměř všechno světské duchovenstvo je v Čechách a v zemi Moravskoslezské svěceno stále na stolní titul z nábož. fondu, pozbyl tento ústav pro většinu duchovenstva praktického významu, poněvadž kongruové zákony zaručují jemu odpočivné platy ve výměře daleko vyšší, než činí stolní titul. Vedle vojenského duchovenstva má stolní titul z nábož. fondu dnes význam jen pro ony duchovní, kteří byli sice vysvěceni na stolní titul z nábož. fondu, avšak před odchodem do pense nepůsobili ve veřejné duchovní správě na místech systemisovaných se souhlasem státní správy kultové (na př. kazatelé, do vydání zák. č. 48/1902

ř. z. úředníci konsistorních kanceláří a pod.).

Na Slovensku a v Podkarpatské Rusi nebylo a není ani dnes katolické duchovenstvo svěceno na stolní titul z nábož. základiny, nýbrž na titul diecése, v důsledku čehož nespadá tato otázka do oboru státního práva církevního.

Literatura.

Henner: „Základy práva kanonického“; Mayrhofer: „Handbuch für den politischen Verwaltungsdienst“; Mischler-Ulbrich: „Österreichisches Staatswörterbuch.“

II. Odpočivné a zaopatřovací platy duchovních a pozůstalých po nich.

(Zkratky: K-ý zákon — zák. č. 122/1926 Sb., k-é nařízení — vlád. nař. č. 124/1928 Sb.)

A. Církev a nábož. společnosti kongruální:

a) Právní stav do vydání zákona č. 122/1926 Sb. se zřetelem k vlád. nař. č. 99/1930 Sb. Otázka odpočivných platů pro duchovenstvo církve katolické v Čechách a v zemi Moravskoslezské byla po prvé upravena provisorním kongruovým zák. č. 47/1885 ř. z. Zákon tento byl však úplně zrušen zák. č. 176/1898 ř. z. a není proto třeba jeho ustanoveními se blíže obírat. Všeobecně dlužno zastávat, že duchovní do vydání zák. č. 122/1926 Sb. neměli v zásadě nároku na příznání odpočivného z nábož. fondu. Odpočivné nahrazovalo stolní titul z nábož. fondu a mělo sloužit k zabezpečení slušné výživy duchovního pro případ jeho invalidity. Podmínkou pro jeho dosažení byla podle § 13 zák. č. 176/1898 ř. z. nezaviněná nezpůsobilost duchovního k dalšímu výkonu služby. Na samostatných duchovních správcích se mimo to vyžadovalo a vyžaduje i dnes, aby se po rozumu § 9 zák. 50/1874 ř. z. vzdali napřed též svého obročí. Podání žádosti o přeložení na odpočinek obsahuje v sobě však i resignaci na posavadní obročí (Budw. A 9365).

Řeholní duchovní, kteří zastávali místo samostatného duchovního správce na faře inkorporované jejich řádu nebo kongregaci, neměli dříve nároku na odpočivné z nábož. fondu (srov. Boh. adm. 4458); nárok ten nepřislušel však ani řeholníkům zastávajícím místo samostatného duchovního správce na faře sekulární, poněvadž neměli nároku ani na stolní titul z nábož. fondu (srov.

Budw. 3341), ani na doplněk kongruy z tohoto fondu (srov. Boh. adm. 5063). Totéž obdobně platilo i pro řeholníky, kteří působili ve veřejné duchovní správě jako pomocní duchovní. Také duchovní, který byl rozsudkem církevního soudu zbaven úřadu proto, že uzavřel manželský sňatek, neměl nároku na odpočivné z nábož. fondu (srov. Boh. adm. 2316). Podle § 13/2 zák. č. 176/1898 ř. z. bylo nositelem pensijního zaopatření duchovního, k výkonu služby nezpůsobilého, v prvé řadě jeho posavadní obročí, pokud místní příjmy tohoto obročí obnášely více, než činilo zákonem zaručené kongruální minimum nástupce pensionovaného duchovního v úřadě, pak teprve nábož. fond.

Před vydáním zák. č. 122/1926 Sb. byly v Čechách a v zemi Moravskoslezské dvě kategorie pensionovaných duchovních a to:

1. duchovní, kteří vstoupili na trvalý odpočinek před 1. lednem 1926 a požívali odpočivných platů v cizině, jimž však nebylo přiznáno odpočivné podle ustanovení § 7/7 zák. č. 287/1924 Sb.;

2. duchovní, kteří vstoupili na trvalý odpočinek do konce r. 1925 a požívali odpočivných platů v tuzemsku, nebo i když požívali odpočivných platů v cizině, avšak byly jim přiznány odpočivné platy podle ustanovení § 7/7 zák. č. 287/1924 Sb.

Pro výměru odpočivných platů prvé skupiny platily dřívější zákonné předpisy, vydané před zák. č. 287/1924 Sb., t. j. tedy zák. č. 176/1898 ř. z., pozměněný zák. č. 115/1918 ř. z., zák. č. 56/1907 ř. z. a posléze zák. č. 84/1920 Sb. Ježto však duchovním, o něž tu jde, bylo vzhledem k poválečným poměrům přiznáno odpočivné vesměs vyšší než činilo jejich normální odpočivné podle zák. č. 176/1898 ř. z. a č. 115/1918 ř. z., pokud se týče bylo jim odpočivné dříve přiznané dodatečně zvýšeno na základě zák. č. 84/1920 Sb. do míry zákonem tím dovolené (t. j. do 3000 Kč), mělo ustanovení § 6 zák. č. 287/1924 Sb., vylučující pensionované duchovní prvé skupiny z úpravy odpočivných platů podle tohoto zákona, prakticky celkem nepatrný význam. Právě cit. ustanovení, jež ovšem neznamenal, že dotčení duchovní by neměli nároku, aby jim byly ponechány jejich posavadní odpočivné platy, dotýkalo se nepříznivě jen oněch duchovních, jimž snad v minulosti nebylo přiznáno odpočivné odpovídající výměře stanovené § 7/7 zák. č. 287/1924 Sb. a pak oněch duchovních, kteří odešli na

trvalý odpočinek před účinností zák. č. 115/1918 ř. z., t. j. do konce r. 1917, takže místo trienálek a kvadrienálek, tímto zákonem zavedených a do pense započítatelných, byli účastni i dále jen kvinkvenálek podle § 1 zák. č. 56/1907 ř. z. a přídatku ročně 400 Kč podle § 4/2 zák. č. 115/1918 ř. z., nebo kteří odešli na trvalý odpočinek dokonce před účinností zák. č. 56/1907 ř. z., takže neměli vůbec žádných služebních přídatků.

Duchovním druhé skupiny, pokud podle posavadních předpisů byli aspoň částečně účastni odpočivných platů z prostředků státních (recte z prostředků nábož. fondu), příslušelo od 1. ledna 1925 vesměs bez ohledu na délku služební doby odpočivné ve výši stanovené § 7/7 zák. č. 287/1924 Sb., t. j. samostatným duchovním správcům ročně 3000 Kč (při čemž nebylo třeba přihlížeti k výši kongruy spojené s jejich posledním služebním místem), pomocným duchovním pak odpočivné, rovnající se jejich poslední zákonitě kongruy, t. j. ve Velké Praze a ve Velkém Brně v částce ročně 2600 Kč, na ostatních místech v částce 2500 Kč ročně. Vedle toho příslušel duchovním těm odvolatelný jednotný drahotný přídatek ročně 4008 Kč pro všechny stejný a služební přídatky (podle čl. II, § 1 zák. č. 115/1918 ř. z.), jichž nabyli v aktivní službě až do nejvyšší celkové započítatelné výše ročně 2000 Kč, bez ohledu na to, vstoupili-li na odpočinek před účinností zák. č. 115/1918 ř. z., č. 84/1920 Sb. nebo zák. č. 394/1922 Sb. Uvedený odvolatelný jednotný drahotný přídatek nastoupil na místo dřívějších mimořádných přídatků a nouzových výpomocí, vyplácených dříve na podkladě administrativním všem duchovním, pokud byli aspoň částečně dotováni nebo podporováni z nábož. fondu. Ježto však někteří duchovní byli by bývali touto úpravou vlastně zkráceni na svých posavadních platech následkem nahrazení právě uvedených mimořádných přídatků a nouzových výpomocí odvolatelným jednotným drahotným přídatkem, jenž byl co do výše nižší než úhrn dotčených dřívějších mimořádných přídatků a nouzových výpomocí, doplnil se takto zkráceným duchovním rozdíl mezi posavadními jejich odpočivnými platy a platy priznanými jim podle § 7/7 zák. č. 287/1924 Sb. ve formě odvolatelného vyrovnávacího přídatku podle § 11 téhož zákona. Pokud snad pomocným duchovním bylo před platností zák. č. 287/1924 Sb. priznáno při vstupu na trvalý odpočinek na základě zák. č. 84/1920 Sb. od-

počivné vyšší než byla výměra odpočivného podle zák. č. 287/1924 Sb., zůstali ovšem i nadále v užívání těchto zvýšených odpočivných (arg. cit. již § 11 zák. č. 287/1924 Sb.).

(V § 7/7 zák. č. 287/1924 Sb. cit. zák. č. 394/1922 Sb. nebyl se zřetelem na duchovenstvo vůbec proveden.)

Cit. ustanovením § 7/7 zák. č. 287/1924 Sb. měli býti duchovní, kteří byli pensionováni do konce r. 1925, co do odpočivných platů úplně zrovnoprávněni. Nutno však konstatovati, že tento úmysl nebyl proveden s plným úspěchem, pokud se týče nebyl mu v cit. ustanovení dán náležitý výraz. Dotčené ustanovení činilo účastnými úpravy jím provedené — jde-li se nazpět — nejdále duchovní, kteří vstoupili na odpočinek před účinností zák. č. 115/1918 ř. z., přehlédlo však, že jsou též pensisté, kteří vstoupili na odpočinek ještě dříve, a to před účinností zák. č. 56/1907 ř. z. Tito pensisté neměli žádných služebních přídatků, nýbrž jen přídatek ročně 400 Kč podle § 4/2 zák. č. 115/1918 ř. z. Základní pense byly jim skoro ve všech případech zvýšeny již podle zák. č. 84/1920 Sb. na 3000 Kč ročně. Na tyto pensisty se tudíž ustanovení § 7/7 zák. č. 287/1920 Sb. nevztahovalo a nenáležely jim tedy při striktním jeho výkladu ani od jeho účinnosti žádné služební přídatky. Vzhledem k tomu však, že nebylo ani úmyslu, ani důvodu, aby při úpravě té byli tito nejstarší duchovní opominuti, a poněvadž vyloučení jich z této úpravy stalo se jen nedopatřením, byl dán zemským úřadům pokyn výnosem min. školství ze 16. VII. 1925, č. 87.687/25, vydaným v dohodě s ministerstvem financí, že úpravy odpočivných platů podle § 7/7 zák. č. 287/1924 Sb. mají býti účastni všichni duchovní, bez ohledu na to, za platnosti kterých právních předpisů vstoupili na odpočinek.

Příplatky k odpočivným platům. Posléze sluší se zmíniti i o ustanovení § 8 zák. č. 80/1928 Sb., jímž bylo ministerstvo školství zmocněno, že může nemajetným duchovním, pensionovaným před 1. lednem 1926, povolit k jejich odpočivným platům příplatky do maximální částky 3000 Kč ročně. Příplatky ty bylo možno povolit ve výši 20% posavadních řádných odpočivných platů, jež náležely duchovním, nad tuto hranici — ovšem zase jen do maxima ročně 3000 Kč — však jen tehdy, jestliže úhrn všech posavadních odpočivných platů

duchovního včetně povoleného příplatku nepřevyšoval nejnižší výměru odpočivných platů, která by platila pro duchovního podle § 2 zák. č. 122/1926 Sb., t. j. u duchovního se služební dobou do 12 let 6600 Kč, u duchovního se služební dobou delší 12 let pak 8100 Kč ročně. (Řádnými odpočivnými platy míněno jest odpočivné bez odvolatelného jednotného drahotního přídatku a bez odvolatelného vyrovnávacího přídatku.)

Církev pravoslavná, jež podle § 1 vládn. nař. č. 124/1928 Sb. patří nyní mezi církve kongruální, nebyla do účinnosti zák. č. 122/1926 Sb. pokládána za církev kongruální, nýbrž za církev dotační, pročež se o ní v této souvislosti nemluví.

Do vydání zák. č. 122/1926 Sb. neměla státní správa vlivu na pensionování duchovních kongruálních církví na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, poněvadž duchovní, pensionováni tam do konce roku 1925, požívali odpočivných z vlastních pensijních fondů církevních. Oboru veřejného práva dotýkalo se a dotýká i dále toto uspořádání jen potud, že § 11, II, odst. 1 zák. č. XIV/1898 (srov. nyní § 159 vládn. nař. č. 124/1928 Sb.) připouštěl, aby příspěvky placené aktivními duchovními do těchto fondů mohly býti v příznávkách započteny jako fassovní výdaj. Ze státní pokladny vyplácely se pensistům těm na podkladě administrativním staré nouzové výpomoci měsíčně 240 Kč.

Vedle toho mohlo ministerstvo školství povolití nemajetným duchovním a pozůstalým po nich ve smyslu ustanovení § 8 zák. č. 80/1928 Sb. příplatky do maximální částky 3000 Kč, za stejných předpokladů, jaké se požadovaly u duchovenstva církve katolické v Čechách a v zemi Moravsko-slezské.

Právní stav vytvořený vládn. nař. č. 99/1930 Sb. O právním stavu právě vylíčeném bylo promluveno jako o již neplatném. Ovšem nikoli úplně přesně, poněvadž se stane docela neplatným až 1. ledna 1933. Vláda byla zmocněna § 12/5 zák. č. 70/1930 Sb., aby způsobem nepřesahujícím míru stanovenou tímto zákonem užila zásad zák. č. 122/1926 Sb. pro odpočivné platy duchovních, pro něž by byl právě uvedený zákon platil, kdyby nebyli bývali přeloženi do výslužby před jeho účinností, mají-li podle pensijních pravidel pro ně platných nárok na odpočivné platy. Totéž platí pro pozůstalé po jmenovaných du-

chovních a po takových duchovních, kteří zemřeli v činné službě před účinností zák. č. 122/1926 Sb., mají-li podle pensijních pravidel pro ně platných nárok na zaopatřovací platy. Ustanovení § 12/5 zák. č. 70/1930 Sb. bylo provedeno vládn. nař. č. 99/1930 Sb.

Odpočivné platy podle tohoto nařízení přísluší oprávněným duchovním narozeným v r. 1865 nebo dříve od 1. ledna 1930, narozeným v letech 1866 až 1869 od 1. ledna 1931, narozeným v letech 1870 až 1874 od 1. ledna 1932 a narozeným v r. 1875 nebo později od 1. ledna 1933. Zaopatřovací platy podle tohoto nařízení přísluší oprávněným vdovám narozeným v r. 1870 nebo dříve od 1. ledna 1930, narozeným v letech 1871 až 1874 od 1. ledna 1931, narozeným v letech 1875 až 1879 od 1. ledna 1932 a narozeným v r. 1880 nebo později od 1. ledna 1933. Zároveň přísluší oprávněným dětem příspěvky na výchovu podle vládního nařízení č. 124/1928 Sb.

Duchovní a jejich pozůstalí právě uvedení nebyli však veskrze zrovnoprávněni s duchovními, kteří vstoupili na odpočinek za platnosti zák. č. 122/1926 Sb. a s pozůstalými po těchto duchovních. Vládn. nař. č. 99/1930 Sb. souhlasně se zák. č. 70/1930 Sb. činí účastnými nové úpravy jen ony duchovní a jejich pozůstalé, pokud podle posavadních pensijních pravidel pro ně platných měli 1. ledna 1930 odpočivné (zaopatřovací) platy. Zákonodárce neměl v úmyslu založiti zák. č. 70/1930 Sb. nějaké nové nároky, nýbrž zvyšuje pouze nároky již existentní. Na duchovní a jejich pozůstalé, jež má na mysli vládn. nař. č. 99/1930 Sb., nebude ovšem možno použití všech ustanovení vládn. nař. č. 124/1928 Sb., jež provádějí § 2 zák. č. 122/1926 Sb., a to jednak z důvodu právě uvedeného (nemožnost založení nových nároků), jednak pak proto, že některá ustanovení vládn. nař. č. 124/1928 Sb. se na tyto duchovní ani nehodí (na př. o odbytném pro duchovního a pod.). Mimo to vládn. nař. č. 99/1930 Sb. nerespektuje výhodu poskytnutou duchovním posl. odst. § 1 zák. č. 122/1926 Sb. a s ní spojený nárok na nezkrácené odpočivné, nýbrž posuzuje předběžné vzdělání rozhodně pro výměru odpočivného striktně podle §§ 14 až 17 vládn. nař. č. 124/1928 Sb.

Pensijní základna podle § 2 vládn. nař. č. 99/1930 Sb. se určí podle započítatelné (započtené) služební doby ve veřejné du-

chovní správě (§ 11/1, § 12/1 a § 13 vlád. nař. č. 124/1928 Sb.) takto:

Při započítatelné (započtené) služební době	Při předběžném vzdělání uvedeném v § 1/4 zákona č. 122/1926 Sb.		
	v písm. a)	v písm. b)	v písm. c)
	Kč	Kč	Kč
do 3 roků výlučně	7200	4800	2400
od 3 do 6 „ „	7980	5328	2664
od 6 do 9 „ „	8760	5844	2928
od 9 do 12 „ „	9540	6360	3180
od 12 do 15 „ „	10320	6876	3444
od 15 do 18 „ „	11088	7392	3696
od 18 do 21 „ „	11868	7920	3960
od 21 do 24 „ „	12648	8436	4224
od 24 do 27 „ „	13428	8952	4476
od 27 do 30 „ „	14208	9468	4740
od 30 roků výše	14976	9984	4992

Vedle toho přísluší duchovním, pro něž platí vlád. nař. č. 99/1930 Sb., též nárok na výchovné, pokud by jim příslušelo za činné služby podle ustanovení § 10 vlád. nař. č. 124/1928 Sb. Vdovám, případně úplně osiřelým sirotkům po duchovních přísluší k zaopatřovacím platům (sirotčí pensí) výchovné v té výši a potud, pokud by příslušelo manželovi (otci) podle právě cit. ustanovení.

Předpis §§ 2 a 3 vlád. nař. č. 99/1930 Sb., ustanovující platy duchovních pensionovaných do konce r. 1925 a jejich pozůstalých podle předběžného vzdělání předepsaného v §§ 14 až 17 vlád. nař. č. 124/1928 Sb., dotkne se nepříznivě veliké řady duchovních, zejména katolických. Předpisy platné v tom ohledu do konce r. 1925 požadovaly na řím.-katol. duchovních pouze absolutorium nižšího a vyššího (klasického) gymnasia — ovšem vedle speciálního studia theologického — a nikoli zkoušku dospělosti, kterou vyžaduje pro nárok na nezkrácenou kongruu a odpočivné zák. č. 122/1926 Sb. Při přesném provedení dotčených ustanovení měli by ovšem takto postižení duchovní požitky po úpravě podle tohoto nařízení nižší, než před úpravou. Tomuto důsledku však zabraňuje § 4/2 vlád. nař. č. 99/1930 Sb., jenž stanoví, že celkové odpočivné (zaopatřovací) platy nesmějí býti nižší než celkové odpočivné (zaopatřovací) požitky, jaké příslušely v den před dosažením nároku na odpočivné (zaopatřovací) platy podle tohoto nařízení.

Zák. č. 70/1930 Sb. stanoví ve svém § 13, že vyšší náklad spojený s jeho prováděním nesou, také pokud jde o duchovní, příslušní vydržovatelé. V zemi České a Moravskoslezské jsou to nábož. fondy, v zemi Slovenské a Podkarpatoruské pak příslušné církevní pensijní fondy. Přes to však ponese vyšší náklad spojený s prováděním vlád. nař. č. 99/1930 Sb. v zemi Slovenské a v zemi Podkarpatoruské státní pokladna. Prováděním tohoto vládního nařízení pozbude ovšem pro duchovní platnosti zák. č. 80/1928 Sb. o poskytování příplatků k pensí, poněvadž nové odpočivné (zaopatřovací) platy nastupují na místo posavadních odpočivných (zaopatřovacích) požitků a všech přídatků (drahotných, nouzových, vyrovnávacích, příplatků a pod.), povolených na základě zákona, vládního nařízení neb usnesení vlády, jakož i všech individuálně udělených přídatků. Vlád. nař. č. 99/1930 Sb. budou však vzhledem k jeho § 4/2 zavedeny nové vyrovnávací přídatky.

Vlád. nař. č. 99/1930 Sb. zavádí též novoty, jež posavadním kongruovým zákonům byly neznámy. Je to za prvé ustanovení § 5, podle něhož se snižují odpočivné a zaopatřovací platy přiznané podle tohoto nařízení po dobu povoleného pobytu mimo území RČS. o 10 %, nikoli však pod výměru stanovenou v příslušném pensijním předpise. Toto snížení neplatí pro dočasný pobyt mimo území republiky, který nepřesahuje doby tří měsíců. Pak rozšířilo toto vládní nařízení ve svém § 1/2 platnost §§ 151 a 200 platového zák. č. 103/1926 Sb. na duchovní pensionované do konce r. 1925 a jejich pozůstalé.

Jak z § 12/5 zák. č. 70/1930 Sb. se podává, vztahuje se vlád. nař. č. 99/1930 Sb. na duchovní a jejich pozůstalé všech církví (nábož. společností), pro něž platí zák. č. 122/1926 Sb.

b) Právní stav vytvořený zák. č. 122/1926 Sb. § 2 zák. č. 122/1926 Sb. stanoví, že duchovní a jejich pozůstalí mají nárok na odpočivné a zaopatřovací platy podle obdoby příslušných předpisů o odpočivných a zaopatřovacích platech státních pragmatikálních úředníků, s úchyly v ustanovení tom blíže uvedenými. Ustanovení to je provedeno §§ 27 až 79 vlád. nař. č. 124/1928 Sb.

Podmínky nároku na odpočivné a zaopatřovací platy. Jak bylo právě uvedeno, zaručuje zák. č. 122/1926 Sb. nyní duchovním a jejich pozůstalým přímo ná-

rok na odpočivné a zaopatřovací platy. Podmínkou tohoto nároku je podle § 23/2 vlád. nař. č. 124/1928 Sb. nárok na kongruu a dále trvalá nezpůsobilost duchovního k zastávání funkce (§ 32 k-ho nař.). Průkaz o této nezpůsobilosti je třeba i po 35leté službě a po dokonaném 60. roce věku. Takovou nezpůsobilostí sluší rozuměti ve smyslu § 21/3 a § 35, č. 7 a contr. též trvalé zproštění duchovního služby příslušnou církevní vrchností bez vyslovení ztráty nároků na odpočivné z jiných důvodů než zdravotních. Pokud jde o okruh osob, na něž se vztahují ustanovení druhé části k-ho nařízení, předpisuje § 27 tohoto vládního nařízení, že ustanovení jeho možno užití jen na duchovní kongruálních církví (nábož. společností), na které se vztahuje zák. č. 122/1926 Sb. a kteří byli dáni na odpočinek za jeho účinnosti a pro jejich pozůstalé, dále pro pozůstalé po těchto duchovních, na které se vztahuje uvedený zákon a kteří zemřeli v činné službě za jeho účinnosti. Duchovními rozumějí se tu nejen duchovní ustanovení při správě farních úřadů nebo při jiné veřejné duchovní správě, nýbrž i duchovní jim podle § 4 zák. č. 122/1926 Sb. na roveň postavení, t. j. představení seminářů, členové kapitul, kapitulní vikaristi, konsistorní úředníci, pokud jsou duchovními, jakož i při vyšší statutární administrativě kongruálních církví zaměstnaní duchovní úředníci, pokud jsou ustanoveni na místech systemisovaných se souhlasem státní správy kultové.

Druhy odpočivných platů. Odpočivné platy jsou: odpočivné a odbytné, zaopatřovací platy jsou: vdovská pense, vdovské odbytné, příspěvek na výchovu, sirotčí pense a úmrtné.

Pensijní základna. Odpočivné a zaopatřovací platy se vyměřují z pensijní základny, kterou tvoří dosažená kongrua bez výchovného, zmenšená o 20% a zaokrouhlená na nejbližší vyšší číslici dělitelnou dvanácti. Touto textací § 29/1 k-ho nařízení odstraňují se pochyby, jež by mohla vyvolati textace § 1/4, lit. a zák. č. 122/1926 Sb., kde je vysloveno, že do kongruy patří i výchovné. Zásada, že výchovné nepatří do pensijní základny, je ve shodě s ustanovením § 154 platového zák. č. 103/1926 Sb., jehož v tomto ohledu bylo použito na duchovní obdobně. U duchovních, kteří v činné službě neměli kongruálního doplňku, vypočte se pensijní základna stejným způsobem podle výše kongruy, jaké by dosáhli, kdyby byli měli kongruální doplněk.

Duchovní jsou povinni platiti pensijní příspěvek ve výši 6% pensijní základny, a to i když dovršili 35 let aktivní služby a 60 let věku. Pensijní příspěvky plynou do státní pokladny. Příspěvky ty jsou povinni platiti i oni duchovní, kteří nejsou účastni doplňku kongruy, a to v takové výši, jaké by platili, kdyby měli kongruální doplněk, ano i tací duchovní, kteří pravidlem nikdy neodcházejí na trvalý odpočinek, jako na př. kanovníci. Vystoupí-li duchovní ze služby, nevrátí se mu zaplacené pensijní příspěvky ani tehdy, když nenabyl nároku na odpočivné nebo odbytné (§ 30 k-ho nař.).

Služební doba a válečná léta. Pro výměru odpočivného je rozhodnou služební doba, která může býti pensijně zhodnocena. Podle § 31/1 k-ho nař. je služební dobou započítatelnou pro výměru odpočivného nejen doba v kterékoli církvi státem uznané skutečně bez přerušení ztrávená v činné veřejné duchovní správě nebo v činné službě označené v § 182 k-ho nař., nýbrž i doba bez přerušení skutečně ztrávená v jiné veřejné církevní službě, pokud s ní je normálně spojeno právo na pensijní zaopatření a pokud nebyla jinak pensijně zhodnocena a konečně válečná léta, započítatelná pro vyměření odpočivného podle zásady zák. č. 245/1920 Sb. Při tom nerozhoduje, že pensijní příspěvky se platí teprve od účinnosti zák. č. 122/1926 Sb. Novum proti dřívějšímu obsahuje toto ustanovení potud, že uznává za započítatelnou pro výměru výslužného i služební dobu ztrávenou ve službě nikoli jediné, nýbrž kterékoli církve (nábož. společnosti) zákonně uznané (tedy i nekongruální), vyžaduje se pouze, aby při přechodu z jedné církve do druhé nenastalo přerušení, poněvadž pak by služba před přerušením ztrávená nebyla započítatelná. Služební dobou započítatelnou pro výměru odpočivného není ovšem doba ztrávená na odpočinku ať dočasném či trvalém (arg. slova § 31: „doba . . . ztrávená v činné veřejné duchovní správě. . .“); doba taková však není také přerušením služby (při odpočinku trvalém ovšem jen po reaktivaci duchovního podle § 35/2, č. 2, k-ho nař.). V případech zvláštního zřetele hodných může však ministerstvo školství v dohodě s ministerstvem financí a vnitra prominouti následky takového přerušení. Pravidelné odpočivné (odbytné) počítá se podle dat, jež jsou po ruce v evidenčním listu. Činí-li duchovní nárok na vyšší než pravidelné odpočivné, nabývá ho teprve od okamžiku, kdy uplatní a pro-

káže tento nárok, leč by mohl dokázati, že nemá viny na neúplném nebo nesprávném zápisu v evidenčním listu (§ 53 k-ho nař.).

Výše odpočivného. § 31/1 k-ho nař. ve shodě s § 1 zák. č. 74/1896 ř. z. stanoví, že duchovním kongruálních církví (nábož. společností), pokud mají nárok na odpočivné, přísluší toto po deseti započítatelných letech služby bez přerušení konané ve výši 40% pensijní základny, a za každý další rok služby 2·4% této pensijní základny. Hledíc pak k ustanovení § 155 platového zák. č. 103/1926 Sb., určuje k. nař. v § 34/1 nejnižší roční výměru normálního odpočivného duchovního s nesníženou kongruou až včetně do 12 roků služební doby započítatelné pro výměru odpočivného částkou 6600 Kč ročně a počínajíc 13. rokem 8100 Kč ročně. Uvedené nejnižší částky zvyšují se u ženatého duchovního o 1200 Kč ročně, přihlíží-li se podle příslušných pensijních předpisů při zaopatřovacích platech k jeho manželce. Dotčené částky (6600 Kč, 8100 Kč a 1200 Kč) se snižují na dvě třetiny, pokud se týče na jednu třetinu za týchž podmínek jako kongrua duchovenstva aktivního (podle kvalifikace). Po 35 letech služební doby započítatelné pro výměru odpočivného rovná se odpočivné plně pensijní základně, kterou však nikdy nesmí převyšovati. Při výpočtu započítatelné služební doby počítají se zlomky, pokud přesahují šest měsíců, za plný rok služby.

Odbytné. Duchovní pak, kteří nedokonavše ještě započítatelné služební doby 10 let, vystoupili z veřejné duchovní správy, nikoli však následkem toho, že se služby dobrovolně vzdali nebo že byli disciplinárně propuštěni, obdrží podle § 41 k-ho nař. odbytné, které bude vyměřeno za služební dobu až do 5 let jednonásobnou částkou pensijní základny, za služební dobu delší než pětiletou dvojnásobnou částkou pensijní základny.

Mimořádné zvýšení odpočivného. Výjimku z toho, co bylo právě uvedeno, obsahují ustanovení §§ 36 až 38 k-ho nař. Podle § 36 tohoto nařízení mají duchovní, kteří se stali před dosažením 5. služebního roku bez své viny neschopnými jakéhokoli výdělkem pro oslepnutí nebo pomatení mysli nebo pro jinou chorobu, nárok na odpočivné v částce ročně 6600 Kč. Stalo-li se duchovnímu takové neštěstí ve službě, může mu ministerstvo školství v dohodě s ministerstvem financí povolit i větší výhodu. Ustanovení toto je obdobou § 5 pen-

sijního normálu ze dne 26. III. 1781, při čemž nejnižší hranice odpočivného určena je podle § 155 zák. č. 103/1926 Sb. Podmínkou tu je nezpůsobilost k jakémukoli výdělku, nikoli tedy jen nezpůsobilost k zastávání služby (funkce).

Stal-li se duchovní neschopným ke službě nemocí nebo tělesným úrazem, nikoli úmyslně způsobeným, obdrží, i když nedokončil ještě 10 let započítatelné služby, avšak má-li aspoň plných 5 let takové služby, odpočivné takové, jako by byl skutečně odsloužil 10 let (§ 37 k-ho nař.). Ustanovení toto odpovídá § 2 zák. č. 74/1896 ř. z. Odchytkou od případu zmíněného v předchozím odstavci nevyžaduje se zde nezpůsobilost k jakémukoli výdělku, nýbrž pouze nezpůsobilost k zastávání služby (funkce).

Konečně § 38 k-ho nař. stanoví, že stane-li se duchovní oslepnutím nebo pomatením mysli bez své úmyslné viny neschopným k další službě a ku každému jinému výdělku, připočte se mu k jeho započítatelné služební době 10 let pro výměru odpočivného. Totéž platí, stane-li se duchovní ke službě neschopným pro úraz bez své úmyslné viny, za těchto podmínek:

1. úraz musí stihnouti duchovního, když konal určitý služební výkon a musí s ním býti v bezprostřední souvislosti;
2. vyšetřováním zavedeným z úřední moci musí býti státním lékařem prokázáno, že neschopnost ke službě spočívá výlučně na úrazu;
3. neschopnost ke službě musí nastati do jednoho roku po úrazu;
4. nárok na příznivou výměru odpočivného musí býti uplatněn u úřadu, odpočivné poukazujícího, do jednoho roku po vzniku neschopnosti ke službě.

Za okolností zvláštního zřetele hodných může ministerstvo školství v dohodě s ministerstvem financí v případech nezaviněného úrazu přiznati odpočivné také ještě vyšší výměrou až do úplné částky platů započítatelných pro výměru odpočivného. Ustanovení toto, jež je obdobou § 62 služeb. pragmatiky č. 15/1914 ř. z., přináší proti případům zmíněným v § 36 k-ho nař. tu pozitivní výhodu, že v případech, jež postihuje § 38 k-ho nař. může býti duchovnímu přiznáno odpočivné vyšší než 6600 Kč ročně, kdežto v případech uvedených v § 36 odpočivné nejvýše 6600 Kč ročně.

Stane-li se duchovní neschopným k další službě a ke každému jinému výdělku pro

jinou těžkou nezhojitelnou nemoc (než pro oslepnutí nebo pomatení mysli), která ho stihla bez jeho úmyslné viny, může mu ministerstvo školství v dohodě s ministerstvem financí připočítati k jeho započítatelné služební době služební dobu až do 10 let pro výměru odpočivného.

Výchovné. Duchovnímu ve výslužbě přísluší podle obdoby § 160/2 zák. č. 103/1926 Sb. výchovné v téže výši a potud, pokud by mu příslušelo za činné služby (§ 39 k-ho nař.).

Celkové odpočivné příjmy duchovního nesmějí však býti nižší, než jaké by mu příslušely podle posavadních státních předpisů, kdyby byl odešel do výslužby den před účinností zák. č. 122/1926 Sb. Rozdíl, o který jsou uvedené celkové příjmy větší, než celkové příjmy odpočivné, náleží podle cit. zákona, náleží duchovnímu jako přídavek k odpočivným platům (§ 40 k-ho nař., § 161 zák. č. 103/1926 Sb.).

Pensionování a kviescence. Podotýká se, že vlád. nař. č. 124/1928 Sb. vychází ze stanoviska, že duchovní pensionuje nikoli státní správa, nýbrž církve, v jejichž službách duchovní jsou zaměstnáni. Státní správa pouze zkoumá, jsou-li v konkrétních případech podmínky pro pensionování a vyměřuje v dohodě se zemským finančním úřadem odpočivné. Duchovní kvieskovaní pro dočasnou nezpůsobilost k zastávání funkce, jsou povinni podrobiti se k úřednímu vyzvání prohlídce úředního lékaře, aby se vyšetřilo, trvá-li posud nezpůsobilost. Při tomto šetření je zejména též přihlížeti k činnosti kvieskovaného duchovního na dočasném odpočinku (§ 61 k-ho nař.).

Byl-li duchovní přeložen na dočasný odpočinek s odbytým a pak opět ustanoven ve veřejné správě duchovní v době, podle které bylo odbytné vypočteno, má býti vybrán příjem, o který dostal více, a to nejdéle do dvou let srážkami s platu (§ 62 k-ho nař.).

Počátek a zánik nároku na odpočivné. Reaktivace. Podle ustanovení § 35 k-ho nař. počíná nárok na výplatu odpočivného prvním dnem měsíce po zproštění duchovního činné služby. Nároku na odpočivné pozbývá pak duchovní mimo případ naznačený v § 64 k-ho nař. (t. j. vystoupení ze služebního [odpočinkového] poměru):

1. zemřel-li;

2. byl-li opět ustanoven v činné službě duchovní v některé církvi nebo

nábož. společnosti státem uznané. Z důvodů zvláštního zřetele hodných může ministerstvo školství dáti svolení, aby trvale pensionovaný duchovní byl opět ustanoven ve veřejné duchovní správě;

3. mešká-li mimo oblast RČS. bez svolení poukazujícího úřadu;

4. pozbyl-li čsl. státního občanství;

5. vstoupil-li do služeb cizího státu bez svolení příslušných čsl. úřadů;

6. byl-li odsouzen rozsudkem trestního soudu k trestu, se kterým podle zákona nebo podle rozsudku je spojena ztráta nároku na odpočivné, a to od okamžiku, kdy rozsudek nabyt moci práva, při podmíněném odsouzení od okamžiku, kdy nabylo právní moci usnesení soudu, kterým byl nařízen výkon odloženého trestu;

7. byla-li vyslovena ztráta nároků na odpočivné příslušným jeho nadřízeným úřadem, pokud se to nepříčí platným předpisům státním (srov. Boh. adm. 2316);

8. uplynula-li lhůta, na kterou bylo odpočivné dočasně přiznáno;

9. zřekl-li se nároku na odpočivné.

Právě uvedené ustanovení je reprodukcí příslušných ustanovení novějších pensijních zákonů, zvláště pak četnického č. 153/1923 Sb. a zák. č. 76/1922 Sb. o vojenských požitcích zaopatřovacích. Tyto pensijní předpisy nebyly ovšem převzaty beze změny, nýbrž z nich pouze ona ustanovení, která se hodí na právní poměry duchovních a která se shodují s posud platnými staršími předpisy upravujícími odpočivné a zaopatřovací platy státních pragmatikálních úředníků.

Ježto duchovní, s jedinou výjimkou duchovních vojenských, nemohou v zásadě uplatňovati nárok na dvojí pensijní zaopatření, nemohou pensionovaní duchovní katolické církve v Čechách a v zemi Moravskoslezské, kteří byli vysvěceni na stolní titul z nábož. fondu, uplatňovati v případě další nezpůsobilosti k výkonu funkce nárok jak na odpočivné ze státních prostředků, tak i na stolní titul z nábož. fondu. Nárok takový nemůže býti uznán ani v případě, když duchovnímu se dostalo pouze odbytného, poněvadž toto je jedním z řádných odpočivných platů. Souvislost odpočivného se starým stolním titulem z nábož. fondu je zřejmá též z ustanovení § 32, odst. 2 k-ho nař., které omezuje pojmovou volnost nároku na odpočivné u duchovních tím, že duchovní, žádající o přeložení na trvalý odpočinek, musí vždy bez ohledu na své fyzické stáří předložiti průkaz o další nezpů-

sobilosti k zastávání služby (funkce). Podle toho má odpočivné u duchovních povahu zabezpečení nikoli pro stáří, nýbrž pro nezpůsobilost, stejně jako tomu bylo při stolním titulu a je i posud (srov. též § 60 k-ho nař.).

Vdovská pense. Pokud pak jde o vdovskou pensi, přísluší tato vdovám po duchovních, kteří zemřeli v činné službě nebo v době úmrtí měli již odpočivné podle k-ho nařízení, jestliže:

1. manželství bylo uzavřeno v činné službě nebo před ní a je podle státních předpisů platné;

2. manžel v době uzavření sňatku ještě nepřekročil 60. rok věku, případně trvalo-li manželství, po 60. roce věku manželova uzavřené, ještě po 4 roky nebo bylo-li v něm zplozeno dítě, a

3. vdova až do smrti manželovy s ním žila v manželském společenství nebo bylo-li manželství soudním rozsudkem rozvedeno, avšak nikoli vinou manželčinou.

Výměra vdovské pense. Nárok na vdovskou pensi přísluší vdově i tehdy, když duchovní, který zemřel za trvání služebního poměru, neměl sám ještě nároku na odpočivné. Výše vdovské pense činí při služební době duchovního do 18 let 40% pensijní základny, počínajíc 19. rokem dvě třetiny a počínajíc 25. rokem pak 50% pensijní základny. Nejnižší roční výměra vdovské pense činí včetně do 12 roků služební doby zemřelého duchovního, započítatelné pro výměru odpočivného, 6000 Kč ročně a počínajíc 13. rokem 6600 Kč ročně. Vdovská pense se vyměřuje z odpočivného, které by zemřelému duchovnímu náleželo podle příslušných pensijních předpisů bez ohledu na nejnižší výměru odpočivného stanovenou v § 34 k-ho nař. Nedosahuje-li však takto vyměřená vdovská pense nejnižší výměry právě zmíněné, zvýší se na tuto nejnižší výměru. Tyto nejnižší částky se snižují na dvě třetiny, pokud se týče na jednu třetinu za týchž podmínek jako kongrua duchovenstva aktivního (podle kvalifikace). Za okolností zvláštního zřetele hodných může býti povolen zaopatřovací plat zcela nebo z části vdově, se kterou vstoupil duchovní do manželství teprve ve výslužbě nebo v činné službě po 60. roce věku (§ 43/2 k-ho nař.). Není-li oprávněné vdovy, přísluší podle ustanovení odst. 2. a 3., § 5, čl. I zák. č. 2/1920 Sb. zaopatřovací požitky ve výši vdovské pense nemajetné družce duchovního až do jinakého jejího zaopatření, žila-li s duchovním ve společné

domácnosti až do jeho smrti nepřetržitě nejméně po dobu 5 let, z nich aspoň po 2 léta za jeho činné služby, a zplodili-li v této nepřetržité době dítě. Ostatně platí pro vznik a trvání tohoto práva stejně předpisy jako pro vdovy (§ 43/3 k-ho nař.).

Podle analogie § 155 zák. č. 103/1926 Sb. přiznává § 45 k-ho nař. vdovám po duchovních k zaopatřovacím platům (vdovské pensi) výchovné v té výši a potud, pokud by příslušelo zemřelému duchovnímu za činné služby, t. j. při jednom nezaopatřeném dítěti 1224 Kč, při více nezaopatřených dětech 1800 Kč ročně.

Počátek a zánik nároku na vdovskou pensi. Nárok na vdovskou pensi počíná prvním dnem měsíce následujícího po zastavení aktivních nebo odpočivných platů manžela a trvá po dobu vdovství. Nároku na vdovskou pensi pozbývá vdova:

1. zemřela-li;

2. provdala-li se;

3. mešká-li mimo oblast RČS. bez svolení poukazujícího úřadu;

4. pozbyla-li čsl. státní občanství;

5. byla-li odsouzena rozsudkem trestního soudu, se kterým je spojena ztráta nároku na odpočivné;

6. zřekla-li se nároků na pensi, na dobu zřeknutí.

Nárok na vdovskou pensi pomíjí vždy koncem měsíce, ve kterém se zběhla událost působící pozbytí nároku na tuto pensi (§ 46 k-ho nař., § 160 zák. č. 103/1926 Sb.).

Vdovské odbytné. Byla-li vdově po duchovním zastavena vdovská pense z důvodu, že se znovu provdala, může si vyhradit právo na posavadní vdovskou pensi pro ten případ, že by znovu ovdověla, nebo může, zříkajíc se této výhody, přijmouti odbytné. V prvním případě nabude zase nároku na bývalou pensi tehdy, když druhý její manžel zemřel, anebo když druhé manželství bylo pravoplatně zrušeno nebo prohlášeno za neplatné. Když však vdova má z druhého manželství nárok na pensi z pokladny státní nebo z jiných prostředků veřejných, přísluší jí pouze jedna pense, a to v částce vyšší. Výplata vdovské pense počne se v těchto případech prvním dnem měsíce, který následuje po dnu úmrtí, nebo po dnu, kterým se počíná právní působnost soudního rozhodnutí. Odbytné může býti vyžádáno do 3 let, počínajíc dnem provdání, a rovná se, jsou-li tu v den provdání nezaopatřené děti, mající nárok na zaopatřovací platy a mladší 24 let, jedné a půlroční, není-li těchto dětí, tříleté vdovské pensi

v den provdání (§ 47 k-ho nař.). Ustanovení toto je založeno na starších předpisech posud platných (srov. dekret dvor. kom. ze dne 24. V. 1832, Sb. z. pol. sv. 60., č. 56, nejv. rozhodnutí z 27. XII. 1800, dekret dvor. kom. č. 12 z r. 1801, dekret dvor. kancel. z 5. IV. 1814, Sb. z. pol. sv. 42., č. 28, nejv. rozhodnutí ze 16. XI. 1831, dekret dvor. kom. č. 11460, dekret dvor. kom. ze 6. III. 1846, Sb. z. pol. sv. 74., č. 32, nejv. rozhodnutí ze dne 14. VI. 1830, dekret dvor. kom. č. 22321 a nejv. dvor. reskript ze dne 18. IX. 1817, č. 46126).

Prísspěvek na výchovu. Ve shodě s ustanovením čl. I, § 8 zák. č. 2/1920 Sb. a § 159 zák. č. 103/1926 Sb. přiznává § 48 k-ho nař. manželským a adoptovaným dětem po duchovních, jakož i schovancům, pokud jsou nezaopatřeni, příspěvek na výchovu ve výši jedné pětiny vdovské pense pro každé z nich, a to:

1. pro dcery nejdéle do dokonaného 24. roku;
2. pro syny nejdéle do dokonaného 21. roku, studují-li však na učilišti s řádným prospěchem, až do dokonaného 24. roku.

Předpokladem těchto práv je dále u dětí adoptovaných a schovanců, že adopce nebo přijetí se stalo ještě v činné službě duchovního, že duchovní dítě úplně vydržoval až do své smrti, že dítě jest a zůstává nemajetno. Po uvedené době (24, resp. 21 let) může se příspěvek na výchovu povolit zcela nebo z části všem uvedeným dětem jenom, jsou-li nemajetny a jsou-li nad to pro těžkou tělesnou nebo duševní chorobu úplně neschopny samostatně si výživu opatřit. Souhrn příspěvků na výchovu pro všechny děti nesmí převyšovati vdovskou pensí, což prakticky znamená, že příspěvek na výchovu možno povolit nejvýše pro 5 dětí. Zvýší-li se vdovská pense, nedosahující nejnižší výměry, zvýší se i zaopatřovací platy sirotků na výměru vyplývající z vdovské pense takto zvýšené.

Nárok na příspěvek na výchovu počíná od doby, od které přísluší vdovská pense, u pohrobků však dnem narození. Nárok na příspěvek na výchovu pomíjí (§ 49/2 k-ho nař.):

- a) zemřelo-li oprávněné dítě;
- b) provdalo-li se;
- c) mešká-li mimo oblast RČS. bez svolení poukazujícího úřadu;
- d) pozbylo-li čsl. státní občanství;

e) bylo-li odsouzeno rozsudkem trestního soudu, se kterým je spojena ztráta nároku na odpočivné, a mimo to

f) pro dcery dovršením 24. roku;

g) pro syny dovršením 21. roku; navštěvují-li však učiliště s náležitým prospěchem, nejdéle dovršením 24. roku;

h) když dítě bylo jinak zaopatřeno.

Jsou-li děti v zaopatření vdovy, vyplácí se příspěvek na výchovu vdově, jinak zákonným zástupcům dětí, po př. zletilým dětem samotným.

Sirotčí pense. Nezaopatřeným dětem úplně osiřelým anebo jim na roveň postaveným přísluší sirotčí pense v celkové částce jedné poloviny normální vdovské pense, kterou jejich matka nebo nevlastní matka měla, případně na kterou by měla nárok (§ 50 k-ho nař.). Jestliže úhrn normálních příspěvků na výchovu, který by podle § 48 k-ho nař. náležel matce, převyšuje pensí sirotčí, poukáže se tato převyšující částka jako přírůstek k pensí sirotčí podle hlav, a to tím způsobem, že kdykoli některé dítě pozbude práva na pensí, srazí se částka příspěvku na výchovu, který na toto dítě připadá, a to potud, až ona přebývající částka zmizí úplně a zbude toliko pense sirotčí plnou částkou. Pense sirotčí nesmí býti včetně s přírůstkem nikdy větší, než pense vdovská podle §§ 43 nebo 44 k-ho nař.

Na děti naznačené v čl. I, § 8, odst. 2 zák. č. 2/1920 Sb., t. j. starší 21, resp. 24 let, avšak nemajetné a neschopné pro těžkou tělesnou nebo duševní chorobu samostatně si opatřit výživu, se ustanovení § 50 k-ho nař. nevztahuje. Jsou-li tu vedle těchto právě zmíněných dětí děti manželské, mající právo na sirotčí pensí, nesmějí příspěvky na výchovu prvních se sirotčí pensí a přírůstkem druhých přesahovati vdovskou pensí podle §§ 43 nebo 44 k-ho nař.

Získají-li děti uvedené v čl. I, § 8, odst. 2 zák. č. 2/1920 Sb. ještě jiný nárok na příspěvek na výchovu nebo sirotčí pensí z pokladny státní nebo z jiných prostředků veřejných, započte se tento požitok do příspěvku na výchovu, jenž dítěti náleží podle tohoto nařízení.

Počátek a zánik nároku na sirotčí pensí. Právo na sirotčí pensí počíná prvním dnem měsíce následujícího po zastavení vdovské pense, případně, není-li tu oprávněné vdovy, prvním dnem měsíce, následujícího po dnu, kterým byla zastavena výplata kongruálního platu nebo odpočivného

otcova. Nárok na sirotčí pensi pomíjí obdobně jako nárok na příspěvek na výchovu.

K sirotčí pensi úplně osiřelých sirotek přísluší výchovné v té výši a potud, pokud by příslušelo otcí za činné služby.

Za okolností zvláštního zřetele hodných možno povolití příspěvky na výchovu a sirotčí pensi i manželským dětem zplozeným v manželství uzavřeném již ve výslužbě nebo v činné službě po 60. roce věku (§ 54 k-ho nař.).

Mimořádné zvýšení zaopatřovacích platů. Běžné normální zaopatřovací platy vdovy a dětí duchovního, který zemřel ve výslužbě, nesmějí dohromady převyšovati normální odpočivné zemřelého. V případě však, že duchovní zemřel pro úraz utrpěný bez svého úmyslného zavinění, a jsou-li tu předpoklady § 34, odst. 2., č. 1 až 4 k-ho nař., může ministerstvo školství za zvláštních pozoruhodných okolností povolití jeho pozůstalým vyšší než pravidelné požitky zaopatřovací až do 1½násobné výše těchto požitků (§ 56 k-ho nař.).

Dodává se, že pense z milosti, dary a přídatky z milosti k pensím se započítávají do odpočivných a zaopatřovacích platů povolených podle zák. č. 122/1926 Sb.

Úmrtné. K-é nařízení přiznává v §§ 57 až 59 pozůstalým po duchovním, který zemřel v činné službě nebo ve výslužbě, bez ohledu na jiné zákonné zaopatřovací platy také úmrtné (pohřebné) ve výši tříměsíční částky pensijní základny nebo skutečně požívaného odpočivného. Úmrtné patří pravidlem vdově. Zanechali-li však manželé manželského spoluzití, nemá vdova nároku na úmrtné, leda že by žili odděleně jen pro výchovu dětí, ze zdravotních příčin, z hospodářských a podobných důvodů, jež nespočívají v jejich osobních vztazích.

Nezanechal-li duchovní vdovy k nároku oprávněné, přísluší úmrtné nerozdílnou rukou nejprve manželským potomkům, kteří byli v péči zemřelého, a není-li takových, těm manželským potomkům, kteří hradili z vlastních prostředků výlohy spojené s pohřbem stavu přiměřeným, nebo — bylo-li o pohřeb jinak postaráno — kteří ošetřovali zemřelého v jeho poslední nemoci před smrtí. To, co bylo uvedeno, platí obdobně i ve prospěch zákonitých dědiců po svobodném nebo ovdovělém bezdětném duchovním.

Ve všech jiných případech může býti úmrtné zcela nebo z části povoleno osobám, které prokážou, že hradily z vlastních prostředků náklady za pohřeb nebo ošetřovaly

zemřelého duchovního v jeho poslední nemoci před smrtí.

Odpočivné a zaopatřovací platy se vyplácejí poštovním úřadem šekovým do rukou oprávněného.

Výplata odpočivných a zaopatřovacích platů do ciziny. §§ 67 až 76 k-ho nař., založené na min. nař. č. 187/1910 ř. z., upravují otázku výplaty odpočivných a zaopatřovacích platů do ciziny. Aby oprávněný se směl zdržovati v cizině a tam požívatí odpočivných (zaopatřovacích) platů, k tomu potřebuje povolení, které uděluje ministerstvo školství v dohodě s ministerstvem financí a zahraničních věcí. Povolení takového je třeba i tehdy, jestliže oprávněný se odstěhoval z cizího státu, pro který mu bylo dáno povolení, do jiného cizího státu. Povolení může býti uděleno na dobu neomezenou nebo jen na určitý čas.

Naproti tomu však nepotřebují zvláštního povolení k požívání příspěvků na výchovu (příspěvků na výchovu z milosti) sirotci zdržující se v cizině, jestliže oprávněná matka žije v tuzemsku. Jestliže však sirotci, pro něž se poukazují dotčené příspěvky, zdržují se sice v tuzemsku, avšak jejich matka, která se stará o jejich výživu, zdržuje se v cizozemsku, je třeba povolení k tomu, aby příspěvky ony směly býti požívány v cizině. Aby byly sirotčí pense požívány a brány v cizozemsku, pokud se sirotci tam zdržují, neb aby byly brány a požívány odpočivné a zaopatřovací platy pro osoby postavené pod opatrovnictví za jejich pobytu v cizině, k tomu je vždy třeba příslušného povolení, bez ohledu na pobyt poručníkův nebo opatrovníkův.

Odpočivné a zaopatřovací platy pro oprávněné zdržující se v cizině mohou se vypláceti u některé státní pokladny RČS oprávněnému osobně nebo jeho zmocněnci, nebo pokud jiný způsob výplaty není možný, u pokladny místně příslušného zastupitelského úřadu RČS v cizině. Výplata odpočivných a zaopatřovacích platů do ciziny poštovním úřadem šekovým (připsáním k dobru na účet oprávněného v odúčtovacím řízení poštovního úřadu šekového) nebo poštovní poukázkou není přípustna. Naproti tomu odpočivné a zaopatřovací platy, k jejichž požívání v cizozemsku bylo dáno předepsané povolení, mohou býti k žádosti oprávněného poukazovány poste restante u určitého tuzemského poštovního úřadu, byly-li oprávněnému, před tím, než mu bylo dáno povolení pro cizozemsko, platy vypláceny poštovním úřadem

šekovým, a vraceli se oprávněný v pravidelných lhůtách do tuzemska.

Platy vybírají se v tuzemsku u pokladen na předložení pensijního dekretu a na kvitanci oprávněného, zpravidla vlastní rukou podepsanou a řádně kolkovanou; zaopatřovací platy, které se vybírají u pokladen v cizozemsku, vyplácejí se bez předložení pensijního dekretu na nekolokované kvitance oprávněného vlastní rukou podepsané, kdežto příslušný kolek kvitanční, jakož i případný poplatek za úřední výkon zastupitelského úřadu odečte se straně od vypláčené částky. Podpisy příjemců musí být zpravidla ověřeny některým místně příslušným zastupitelským úřadem RČS. Na kvitancích o vdovských pensích, příspěvcích na výchovu, sirotčích pensích anebo zaopatřovacích platech z milosti třeba potvrditi, že dále trvá vdovství a nezaopatřenost podělených stran. Kvitance o všech odpočivných a zaopatřovacích platech oprávněných, kteří bydlí ve Spojených státech severoamerických, musí mimo to být opatřeny výslovným potvrzením, že oprávněný je ještě čl. státním občanem. Uvedená potvrzení vyznačí se na kvitanci a udílí je zpravidla místně příslušný čl. zastupitelský úřad. Má-li příjemce své bydliště mimo sídlo zastupitelského úřadu, postačí potvrzení příslušného místního úřadu cizozemského, bude-li zastupitelským úřadem ověřeno. Totéž platí i o ověření podpisů příjemců. V případech, ve kterých by předložení takového ověření nebo potvrzení bylo spojeno pro stranu s nepoměrně velikými obtížemi (ztrátou času, velikými výdaji), může ministerstvo školství v dohodě s ministerstvem zahraničních věcí a ministerstvem financí dovoliti výjimečně potvrzení jinými orgány.

Odpočivné a zaopatřovací platy, kterých požívati bylo povoleno oprávněnému za jeho pobytu v cizozemsku, mohou být k výplatě chovány podle žádosti strany buď u toho tuzemského platebního místa, u kterého byly vypláceny, nežli bylo dáno dotčené povolení, aneb u jiného tuzemského platebního místa, oznámeného osobou k odpočivnému nebo zaopatřovacímu platu oprávněnou, nebo mohou být poukázány některé pokladně v cizozemsku. U tuzemské pokladny vybírá se plat stranou samou nebo osobou od ní pojmenovanou, která má být ověřenou plnou mocí zmocněna vybírat odpočivný nebo zaopatřovací plat a která má předložiti plnou moc při každém vybírání platu. Zmocnění ke kvitování od-

počivných (zaopatřovacích) platů je toliko tenkrát přípustno, když oprávněný následkem nějaké vady nemůže se podepsati. Zaměstnanci úřadu, který vyplácí odpočivný (zaopatřovací) plat, nemohou být ustanoveni plnomocníky.

Odpočivné a zaopatřovací platy budou poukázány pokladnám zastupitelských úřadů RČS ministerstvem školství se souhlasem ministerstva zahraničních věcí, za předpokladu ovšem, že bylo dáno povolení požívati jich v cizině. Výpláčení nemůže být konáno u těch konsulárních úřadů, které, jako čestné úřady, nejsou opatřeny služebními penězi. Odpočivné (zaopatřovací) platy soudními obstavkami stížené nemohou být poukazovány u pokladen zastupitelských úřadů RČS. Žádosti, aby odpočivné (zaopatřovací) platy, které se vyplácejí u pokladen některého zastupitelského úřadu RČS byly poukázány na pokladnu některého jiného zastupitelského úřadu RČS, dlužno podati ministerstvu zahraničních věcí. Odpočivné a zaopatřovací platy snižují se po dobu povoleného pobytu mimo území RČS o 10 %, nikoli však pod nejnižší výměru, stanovenou v příslušném pensijním předpise. Toto snížení neplatí pro dočasný pobyt mimo území RČS, který nepřesahuje doby 3 měsíců (§ 5/3 vlád. nař. č. 99/1930 Sb.).

Zaopatření. Osoby oprávněné k pobírání odpočivných nebo zaopatřovacích platů ztrácejí nárok na tyto platy, jestliže nabyly jiného zaopatření. Pozbudou-li však takového zaopatření, ožijí opětně jejich dřívější nároky na odpočivné a zaopatřovací platy, a to dnem, kdy zaopatření onoho pozbyly (§ 76/2 k-ho nař.). Podle § 8 min. nař. č. 85/1909 ř. z., pozměněného ustanovením § 7 vlád. nař. č. 234/1921 Sb., rozumí se zaopatřením s omezeními dále výtčenými (§ 77 k-ho nař.):

1. dosáhne-li kdo veřejné nebo soukromé služby s peněžními nebo naturálními platy;

2. vstoupí-li do nadačního ústavu nebo kláštera, je-li přijat do kněžského semináře nebo dostane-li bezplatné místo v některém státním nebo státem nadaném, pokud se týče pod vrchní správou státu postaveném veřejném vychovávacím, vzdělávacím nebo zaopatřovacím ústavu, když ústav nebo příslušné fondy mají hraditi všechny potřeby osob tam umístěných (a to i za obvyklých prázdnin);

3. dosáhne-li některé nadace nebo nadačního místa;

4. vstoupí-li do učení k některému obchodníku neb žinostníku, umělci atd., hradí-li učební pán bez úplaty všechny potřeby učňovy;

5. nastoupí-li živnost nebo jinaký samostatný podnik;

6. vstoupí-li do vojska se služebním platem nebo žoldem;

7. provdává-li se ženský sirotek;

8. když strany podělené zaopatřovacími platy z milosti dosáhnou jiných příjmů nebo jmění.

Školní a studijní stipendia nepokládají se za zaopatření bez ohledu na nadační požitky; rovněž vstup do ženského kláštera, který se zabývá výchovou nebo nemocenským ošetřováním, nepokládá se za zaopatření. Za zaopatření podle toho, co bylo výše uvedeno, se pokládá požitek toliko tenkrát,

a) když u příspěvků na výchovu a sirotčích pensí, bez rozdílu, náležejí-li podle zákona nebo byly-li propůjčeny z milosti, v případech 1. a 6. příslušný služební plat, v případě 3. nadační požitek a v případě 5. ryzí výtěžek dosahuje nebo přesahuje částku 4000 Kč;

b) když u darů z milosti (u pensí z milosti) v případech 1., 3., 5., 6. a 8. příslušný služební plat, nadační požitek, ryzí výtěžek nebo jinaký příjem dosahuje nebo přesahuje 4000 Kč, pokud se týče je-li výměra zaopatřovacího platu vyšší, ji dosahuje nebo přesahuje.

Při příjmech, které záleží v naturálních, hodnota bytu se oceňuje jednou pětinou, hodnota celoroční úplné stravy dvěma pětinaми, hodnota úplné celoroční stravy i s bytem, oděvem a prádlem čtyřmi pětinaми a teprve in natura vykonávané zapravování veškerých potřeb se oceňuje pěti pětinaми minimální částky 4000 Kč, nebo je-li výměra zaopatřovacího platu vyšší, tedy této výměry.

Pro zastavení výplaty státního odpočivného nebo zaopatřovacího platu je nerozhodno, je-li postavení definitivní či toliko prozatímní, vyplácí-li se služné nebo mzda denně, týdně, měsíčně nebo v jiných lhůtách a je-li postavení spojeno se způsobilostí k pensí čili nic. Nastane-li zaopatření ve smyslu toho, co bylo dříve uvedeno, zastaví se výplata příspěvků na výchovu, sirotčí pense a ony dary z milosti, jejichž požitek je výslovně vázán na podmínku nezaopatřenosti. Výjimky z toho může po-

voliti ministerstvo školství v dohodě s ministerstvem financí toliko v případech zvláštního zřetele hodných.

Nárok na příspěvek na výchovu nebo sirotčí pensí opět oživne, když zaopatření před dosažením normálního věku klesne pod částku 4000 Kč nebo úplně zanikne.

Exekuce na odpočivné a zaopatřovací platy. Ohledně exekuce na odpočivné a zaopatřovací platy platí i pro duchovní a jich pozůstalé ustanovení zák. č. 314/1920 Sb. ve znění zák. č. 177/1924 Sb. (§ 78 k-ho nař.). Podle těchto předpisů mohou býti odpočivné, odbytné a zaopatřovací platy vdov a sirotek (schovanců) exekučně zabaveny nebo zajišťovacím úkonem zastaveny nebo postoupeny toliko do jedné třetiny, vždy však tak, že dlužníku musí zůstatí volný příjem 4000 Kč. Pro pohledávky výživného, příslušející podle zákona věřiteli, může býti vedena exekuce nebo zajišťovací úkon nebo umluveno zastavení nebo postup až do dvou třetin odpočivného nebo platů zaopatřovacích, ale dlužníku musí zůstatí volný příjem ročně 2000 Kč. Do vdovských platů se nezapočítává výchovné. Za odpočivné, odbytné a zaopatřovací platy považuje se 75% odpočivného, odbytného, vdovské pense, sirotčí pense, pensí a darů z milosti a jiných podobných příjmů vesměs bez výchovného a bez příspěvků na výchovu a přídavek podle § 50/2 k-ho nař. Na příjmy náležející dlužníku na děti nebo na ženu lze vésti exekuci neomezeně pro pohledávku zákonitého výživného příslušející osobě, na niž dlužníku tyto příjmy náležejí; v takovém případě se připočte část těchto příjmů, připadající na věřitele, k zabavitelné části odpočivných nebo zaopatřovacích požitků. Náležejí-li dlužníku tyto příjmy na dvě nebo více dětí, připočítává se k zabavitelné části odpočivných a zaopatřovacích platů jen poměrná část těchto příjmů, vypadající podle počtu dětí. Na úmrtné může býti vedena exekuce, pokud se týče úmrtné může býti zajištěno nebo dobrovolnou úmluvou zastaveno nebo postoupeno jen pro výlohy pohřební. O exekucích pro pohledávky na daních a jiných veřejných dávkách, které jsou vyměřeny z odpočivného, zaopatřovacích platů a pod. platí stejná ustanovení jako o pohledávkách na výživné, pokud nejde o nedoplatky starší 3 let, počítajíc od splatnosti dávky. Úmluvy přičící se tomu, co bylo uvedeno, jsou neplatné. Exekuce nebo zajišťovací úkony, povolené proti uvedeným ustanovením, třeba zrušiti k návrhu dlužníkovu.

Odpočivné řeholníků. Nemůže být pochyby o tom, že za platnosti zák. č. 122/1926 Sb. přísluší nárok na odpočivné platy i řeholníkům, pokud působili ve veřejné duchovní správě na místech systemisovaných se souhlasem státní správy kultové a stali se k dalšímu výkonu funkce nezpůsobilými. Zásada tato není sice ve vlád. nař. č. 124/1928 Sb. nikde výslovně vyřčena, možno ji však z jeho jednotlivých ustanovení zcela bezpečně vyvoditi.

Podle § 33/2 cit. vlád. nař. je podmínkou nároku na odpočivné platy nárok na kongruu. Poněvadž řeholním duchovním přiznává nárok na kongruu ustanovení § 4 ve spojení s §§ 2 a 3 téhož vlád. nař., nemůže být pochyby o tom, že jim za platnosti zák. č. 122/1926 Sb. přísluší též nárok na odpočivné jako světským duchovním. Mimo to je § 4, zahrnující výslovně i duchovní řeholní, několikrát citován sám nebo ve spojení s § 33 v části druhé k-ho nařízení, pojednávající o odpočivných a zaopatřovacích platech duchovních kongruálních církví a nábož. společností (srov. §§ 30/3, 33/1, 35/2, bod. 2, 37, 38 atd. k-ho nař.).

Způsob úhrady odpočivných a zaopatřovacích platů. Jak bylo již zpředu řečeno, byly až do platnosti zák. č. 122/1926 Sb. hrazeny odpočivné platy katolických duchovních v Čechách a v zemi Moravskoslezské z prostředků nábož. fondu, resp. ze státních dotací jemu poskytovaných, pokud ovšem nemohly být uhrazeny aspoň z části z místních příjmů obročí, na němž duchovní posledně působil. Duchovenstvo této církve na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, jakož i duchovní ostatních kongruálních církví neměli dříve nároku na odpočivné ani z nábož. základiny, ani ze státních prostředků. Za platnosti zák. č. 122/1926 Sb. hradí se odpočivné a zaopatřovací platy všech kongruálních duchovních a jejich pozůstalých a tudíž i duchovních církve katolické v Čechách a v zemi Moravskoslezské přímo z prostředků státních. Přebytky místních příjmů obročí v úvahu vůbec nepřicházejí.

Poněvadž není vyloučeno, že se vyskytnou i takové výjimečné případy, jež nebude lze postihnouti ustanoveními druhé části k-ho nař., stanoví se v salvatorní klausuli § 79 k-ho nař. v souhlase s § 2 zák. č. 122/1926 Sb., že také všechny ostatní předpisy o odpočivných a zaopatřovacích platech státních pragmatikálních úředníků a pozůstalých po nich, jmenovitě též předpisy o spolupůsobení finančních úřadů a před-

pisy o kumulaci požitků platí obdobou i pro kongruální duchovní a jich pozůstalé s úchytkami stanovenými v § 2 k-ho zák.

B. Církve a nábož. společnosti nekongruální.

Církve a nábož. společnosti nekongruální (dotační) upravovaly si dříve a upravují si i nyní za platnosti zák. č. 122/1926 Sb. otázku odpočivných a zaopatřovacích platů pro své duchovní a pozůstalé po nich úplně autonomně. Státní správě kultové v té příčině nepřislušela ani nepřisluší žádná ingerence. Jen v zájmu duchovních samých stanoví § 200 k-ho nař., že duchovní nekongruálních církví, kteří jsou činní ve veřejné správě duchovní nebo při vyšší statutární administrativě církevní, musí být podle ustanovení zák. č. 89/1920 Sb. pojištěni buď u Všeobecného pensijního ústavu, nebo že jim církev (nábož. společnost) po př. příslušná nábož. obec (sbor a pod.) musí zaručiti nebo poskytnouti normální pensijní nároky, které jsou spojeny s místem těmito duchovními zastávaným nebo jsou jim zaručeny po uplynutí stanoveného zkušebního času nebo stanoveného prozatímního postavení (§ 2/1, bod 3, zák. č. 89/1920 Sb.).

Státní správa je však povinna poskytovat těmto církvím (nábož. společností) dotace na doplnění platů, jakož i odpočivných a zaopatřovacích požitků jejich duchovenstva a pozůstalých po těchto. § 5 zák. č. 122/1926 Sb., na němž je založen právní nárok nekongruálních církví a nábož. společností na dotaci ze státních prostředků, je v jistém odporu s ostatními ustanoveními cit. zákona, jakož i s druhou částí vlád. nař. č. 124/1928 Sb., ježto činí účastnými těchto dotací i duchovní, kteří odešli na trvalý odpočinek před účinností zák. č. 122/1926 Sb., t. j. před 1. lednem 1926, kdežto zákon ten, pokud jde o církve a nábož. společnosti kongruální, upravuje platy jen onoho duchovenstva, které dne 1. ledna 1926 bylo v aktivitě, dále duchovních, kteří vstoupili za jeho účinnosti na odpočinek a konečně pozůstalých po takovýcho pensistech nebo po aktivních duchovních, kteří zemřeli za jeho účinnosti (srov. též heslo „Kongrua a platy duchovních“). Nesrovnalost tuto odstranilo vlád. nař. č. 99/1930 Sb., které téměř úplně zrovnoprávnilo duchovní, pensionované před 1. lednem 1926 s duchovními, pro něž platí vlád. nař. č. 124/1928 Sb.

Superdotace. § 5/3 zák. č. 122/1926 Sb. přiznává církvím a nábož. společnostem nekongruálním nárok ještě na další částku, aby

ta která církev (nábož. společnost) mohla svým duchovním vyplatiti výchovné, jakož i vdovské a sirotčí zaopatřovací platy, a to za stejných podmínek, jako by byli duchovními kongruálními. Podmínkou ovšem je, že církev (nábož. společnost) uplatnila též nárok na hlavní dotaci u ministerstva školství do konce r. 1926*). Uvedené doplátky dotace poskytují se na zvláštní žádost církvím a nábož. společnostem a nikoli přímo duchovním a jich pozůstalým. Duchovní, o něž jde, a jejich pozůstalí nemají proti státní správě kultové žádného nároku na doplatek této dotace (arg. § 5/3 zák. č. 122/1926 Sb., a to slova „... aby dotyčná nekongruální církev nebo nábož. společnost mohla . . . vyplatiti . . .“).

Vzhledem k tomu, že cit. ustanovení § 5/3 zák. č. 122/1926 Sb. přiznává církvím (nábož. společnostem) nekongruálním nárok na příplatek k dotaci, aby mohly vyplatiti výchovné, jakož i vdovské a sirotčí zaopatřovací platy, a to za stejných podmínek, jako by šlo o duchovní a pozůstalé po duchovních kongruálních, vyžaduje § 208 k-ho nař., pokud jde o výchovné, aby dotační církev (nábož. společnost), žádající o příslušný příplatek, prokázala stejné podmínky, jaké jsou předepsány pro duchovní církvi kongruálních v téže zemi, zejména pak čl. státní občanství, předběžné gymnasijské studium, případně další předepsané podmínky (§ 3 k-ho nař.), event. příjmy z veřejných prostředků, věk dítěte a podmínky pro výplatu výchovného, dále že ryzí příjmy spojené s místem a funkcí dotčených duchovních nehradí zcela služební platy s výchovným, jaké by příslušely duchovním kongruálních církví, kdyby byli ustanoveni na témže místě za stejných podmínek.

Dotační církve (nábož. společnosti), jimž byl poukázán doplatek dotace, aby mohly svým duchovním vyplatiti výchovné, jsou povinny oznámiti včas ministerstvu školství každou okolnost, která má vliv na trvání nároku nebo na jeho výši. Zavinila-li církev (nábož. společnost), že úřad vyměřuje nebo vyplácí výchovné, vycházel z nesprávné skutkové podstaty, může býti výměr změněn nebo zrušen kdykoliv a vrácení přeplatku požadováno bez jakéhokoli časového omezení (§ 212 k-ho nař.).

Dotační církev nebo nábož. společnost žádající o doplatek dotace, aby mohla vdo-

*) Nárok ten uplatnily všechny dotační církve (nábož. společnosti) s jedinou výjimkou baptistů.

vám a sirotkům po duchovních vyplatiti zaopatřovací platy za stejných podmínek, jako kdyby tito duchovní byli duchovními kongruálních církví, musí prokázati, jak pokud jde o tyto duchovní, tak pokud jde o vdovy a sirotky po nich pozůstalé, stejné podmínky, které jsou v téže zemi rozhodny pro výměru vdovských a sirotčích zaopatřovacích platů, na které mají nárok pozůstalí po duchovních kongruálních církví. Které to jsou zejména podmínky, o tom obsahuje bližší ustanovení § 213 k-ho nař. § 214 k-ho nař. stanoví pak obdobnou platnost předpisů o zaopatřovacích platech pozůstalých po státních pragmatikálních úřednících a duchovních kongruálních církví i pro pozůstalé po duchovních církví (nábož. společnosti) dotačních.

O tom, jak příplatku k dotaci bylo použito, třeba do konce roku, jehož se doplatek týká, předložiti ministerstvu školství vyúčtování podle vzorce ministerstvem tím předepsaného a připojiti k němu příslušné doklady.

Konečně sluší tu uvést, že podle ustanovení § 8/3 zák. č. 80/1928 Sb. mohlo ministerstvo školství povolit nekongruálním církvím (nábož. společnostem) na zbytek I. lustra, po př. později na další lustra takovou částku, aby jejich duchovní a pozůstalí po nich mohli dostati ke svým odpočíváním a zaopatřovacím platům příplatky v mezích ustanovení odst. 1. a 2. téhož paragrafu, jež platily pro duchovní církvi kongruálních, kteří vstoupili na trvalý odpočinek před 1. lednem 1926, jakož i pro pozůstalé po nich. Tyto příplatky zaniknou v etapách, v nichž bude provedeno vlád. nař. č. 99/1930 Sb., jež se obdobně vztahuje ovšem i na církve dotační.

III. Korigendi. Korigendy ze stavu duchovního nelze ovšem považovati za deficienty, lze se však o nich zmíniti v souvislosti se zaopatřovacími platy. Korigendi byli chováni buď ve zvláštních duchovních korekčních domech, které byly vydržovány nákladem nábož. fondu (dvor. dekret z 18. VIII. 1825, č. 25098), nebo v kláštěrech (dvor. dekret z 11. X. 1821, Sb. z. pol. sv. 49., str. 152). Pro korigendy chované v kláštěrech byl stanoven denní příspěvek 35 kr a při větší trestnosti, kdy i strava byla omezena, 26 kr denně (týž posléze cit. dvor. dekret). Stejná alimentace byla vyměřena dvor. dekretem ze 6. XI. 1814, č. 19414, i pro korigendy, kteří nebyli dáni do kláštěrů, nýbrž jen pod dozor jiných

duchovních, avšak vždy jako příspěvek ke krytí obročního schodku. Tyto alimentální příspěvky byly výnosem min. kultu z 28. X. 1861, č. 10184, a ze dne 9. III. 1866, č. 2114, zvýšeny vesměs na denních 55 kr (1·10 Kč). Při projednávání pak státního rozpočtu na r. 1870 byla vláda vyzvána, aby v rozpočtu nábož. fondu nepreliminovala více žádné částky na kněžské korekční ústavy. Přání tomu bylo také vyhověno. Jinak ostatní uvedené předpisy platí dále.

Literatura.

Gesetzliche Bestimmungen über die Errichtung, Verwaltung und Verwendung der Religionsfonde, Wien 1871; Bušek: „Několik poznámek ke kongruovému zákonu“ (Časopis učené společnosti Šafaříkovy „Bratislava“, 1928, roč. II., seš. 4., 5.).

Tomáš Kudláček.

Pensijní pojištění

viz Sociální pojištění.

Persekuce politická.

Otázku náhrady škody obětem p-é p. za války r. 1914 až 1918 upravuje zák. ze dne 15. IV. 1920, č. 333 Sb.

Tento zákon nepřiznává persekvovaným právního nároku na náhradu škody proti státu československému. Vláda byla pouze zmocněna, aby dle volného uvážení ze státních prostředků poskytla přiměřenou náhradu státním občanům československým nebo pozůstalým po nich, kteří byli ve válce r. 1914 až 1918 (ne tedy bolševickým vpádem na Slovensko r. 1919, Boh. adm. 3409) rakousko-uherskými, rakouskými nebo uherskými státními úřady a orgány občanskými nebo vojenskými nebo úřady a orgány států s Rakousko-Uherskem spojených protiprávně z důvodů politických internováni, konfinováni, drženi ve vazbě zajišťovací, vyšetřovací nebo trestní, usmrceni nebo na těle a zdraví těžce poškozeni. Náhradu bylo možno poskytnouti však jen těm, kdo tímto způsobem byli vážně poškozeni na své existenci, nebyli již jiným způsobem odškodněni a náhrady státní dosud nezbytně potřebují.

V resoluci v Národním shromáždění přijaté při projednávání výše uvedeného zákona byla dále vláda zmocněna, aby učinila účastny podpůrné akce také osoby, které byly za války vězněny, internovány nebo konfinovány i v jiných státech než

v Rakousku-Uhersku a státech s ním spojených.

Používajíc tohoto zmocnění vydala vláda nař. č. 556/1920 Sb., dle něhož mohly býti povolovány persekvovaným stejně jako ostatním osobám, které uplatňovaly nárok na náhradu válečných škod podle vlád. nař. č. 366/1920 Sb. zálohou přiměřené výpomoci až do výše 10.000 Kč. Výpomoc povolovala komise zřízená u zemských úřadů, na Slovensku při býv. úřadě ministra s plnou mocí pro správu Slovenska a na Podkarpatské Rusi při úřadě šéfa civilní správy. Osobám v cizině se zdržujícím povolovaly výpomoc zastupitelské úřady republiky Československé. Na poskytnutí výpomoci neměly strany nároku i když podmínky § 1 zmíněného zákona resp. vlád. nař. č. 556/1920 byly splněny. Žádost o výpomoc bylo možno podávati až do konce r. 1921 (vlád. nař. č. 394/1921 Sb.).

Tato prozatímní sociální akce byla definitivně likvidována vlád. nař. č. 106/1931 Sb. Výpomoc poskytnutá zálohou dle vlád. nař. č. 556/1920 ponechává se jako státní příspěvek k úhradě utrpené škody. Převyšuje-li však prokázána škoda značně výpomoc, může za podmínek v § 2 vlád. nař. č. 106/1931 býti poskytnut i další státní příspěvek.

Pokud jde o zákony platné před 28. X. 1918, jsou to v býv. Rakousku zvláště zák. ze dne 18. VIII. 1918, č. 318 ř. z. o náhradě škody za vyšetřovací vazbu, zák. z 21. III. 1918, č. 109 ř. z. o náhradě škody způsobené osobám neprávem odsouzeným a ustanovení § 2 zák. ze dne 18. VIII. 1918, č. 317 ř. z. o náhradě za protiprávní držení ve zjištění delší než 3 měsíce, vazbu nebo omezování pobytu, v Maďarsku pak ustanovení §§ 576 až 589 trest. řádu (zák. čl. XXXIII z r. 1896). Z těchto zákonů nelze také odvozovati nárok proti republice Československé, která otázku náhrady škod obětem p-é p. za války 1914 až 1918 samostatně upravila shora zmíněným zák. č. 333/1920 Sb., po případě zák. z 23. VI. 1926, č. 156 Sb.

Nároky persekvovaných opírající se o mírové smlouvy byly na podkladě ustanovení §§ 3 a 4 zák. č. 333/1920 sepsány podle vlád. nař. č. 366/1920 Sb., komisionálně oceněny a uplatňovány u reparační komise v Paříži, která zkoumajíc nároky republiky Československé na náhradu válečných škod dle mírových smluv v sezení konaném dne 14. IV. 1921 a 22. III. 1922 rozhodla, že republika Československá vstoupila do